

Nr 223.

Av herr **Lindhagen**, om ändring av §§ 10 och 89 regeringsformen.

Vid tillkomsten av de nuvarande grundlagarna räknade man icke med något s. k. parlamentariskt regeringssystem. Konungamakten ställdes mera såsom en motsättning till folkrepresentationen. Statsråden skulle tillsättas av Konungen personligen med hänsyn till vad han ansåg vara för landet nyttigt och gagneligt och mindre till vad folkrepresentationen och dess partiorganisationer menade och tänkte.

Med denna ordning uppkommo självfallet ämbetsmannaministärer, vilkas personligheter ej hade några rötter i partilivet i riksdagen utan snarare stodo främmande för detsamma. Under sådana förhållanden gällde det för grundlagstiftarna att omhägna svenska folkets rättigheter med alla handa garantier mot en regerings enväldsmakt och godtyckligheter. Dessa s. k. demokratiska garantier hävdades sedan med mycken styrka av den andra kammaren. Vissa tider präglades det konstitutionella livet företrädesvis av konflikterna mellan enrådiga departementschefer och andra kammarrens politiska ledare.

Nu ha tiderna förändrats. Det parlamentariska systemet har på grund av förhållandenas makt och utan hinder av grundlagarna genom konstitutionell praxis blivit infört i vårt land. Det är knappast längre fråga om någon tudelning av statsmakten. Regeringen är helt beroende av riksdagen och riksdagens majoritet ser i regeringen blott en del av sig själv. Konflikterna mellan regeringen såsom en självständig makt och riksdagsmajoriteten äro bortblåsta. I stället för två herrar ha kommit två ödmjuka tjänare.

Med den nya tiden har emellertid också tillstött ett mycket större arbete för statsmakterna. Denna arbetsbörda ökas år ifrån år. De många

ärendena kräva stor uppmärksamhet och ofta en synnerligen snabb behandling.

Vid sådant förhållande är det, såvitt jag förstår, både onödigt och skadligt att binda regeringsmakten vid formaliteter, som hindra dess handlingsförmåga i mångt och mycket av hänsyn till omständigheter, som icke längre föreligga. På samma sätt som den uppfattningen allt mer slår igenom, att ett statens affärsdrivande verk måste organiseras praktiskt med möjligheter till snabba initiativ utan hinder av byråkratiska tågordningar, på samma sätt blir det alltmer nödvändigt att organisera statsmaskineriet i sin helhet efter en sådan arbetsmetod. Detta med hänsyn särskilt till den s. k. sociala lagstiftningen.

Här möter nu bland annat det hindret, att regeringen ej under något förhållande kan utfärda någon lagstiftning, gående utöver den s. k. ekonomiska lagstiftningens ram, utan att riksdagen från första början medverkat. Detta är mycket hinderligt i brådskande fall och särskilt när det gäller att genom provisoriska lagar betrygga en tillämnad definitiv lagstiftning.

Den norska grundlagen har från början av sin tillblivelse en bestämmelse, som möjliggör för regeringen att utfärda ett provisorium, intill dess att riksdagens medverkan hinner taga vid. Ut i § 17 stadgas: »Kongen kan give og ophæve Anordninger, der angaae Handel, Told, Næringsveje og Politie, dog maae de ikke stride mod Constitutionen og de (saaledes som efterfølgende §§ 77, 78 og 79 bestemme) af Stortinget givne Love. De gjælde provisorisk til næste Storting». Denna norska grundlagsbestämmelse lämnar således regeringen både en vidsträcktare befogenhet än den i svenska regeringsformen § 89 Konungen tillagda lagstiftningsmakt rörande rikets allmänna hushållning, men även en inskräinktare befogenhet, i det att all lagstiftning skall underställas nästa storting. Med stöd av § 17 i norska grundlagen utfärdar norska regeringen exempelvis provisoriska lagar om koncession för rätt att förvärva och besitta fast egendom intill dess nästa storting sammanträder. Det vore en stor fördel, synes mig, för vårt framtida lagstiftningsarbete, om en sådan ordning kunde möjliggöras även i Sverige.

En annan för nutida förhållanden tungrodd apparat är regeringsformens § 10, som påbjuder, att innan ärendena hos Konungen i statsrådet föredragas, skola de genom nödiga upplysningars inhämtande från vederbörande ämbetsverk av den föredragande beredas. Åtminstone inom de flesta lagstiftningsfrågor, som beröra näringslivet, anses på grund härav vederbörande statsråd vara skyldig att infordra yttrande från samtliga be-

fallningshavande, vilka i sin ordning infordra utlåtanden från underordnade myndigheter. I brådskande frågor föranleder detta stora olägenheter, vilka sannolikt måste i de kommande tiderna bliva allt mer kännbara.

Det hemställes alltså,

att riksdagen ville för sin del besluta följande ändrade lydelse av nedannämnda paragrafer i regeringsformen:

»§ 10. Innan ärendena hos Konungen i statsrådet föredragas, skola de, *utom då ärendet på grund av sin brådskande natur ej tål uppskov*, genom nödiga upplysningars inhämtande från vederbörande ämbetsverk av den föredragande beredas.»

»§ 89. Uti riksdagens kamrar — — — i 87 § 1 mom. stadgat.

I lagfrågor i övrigt må Konungen ock, när det gäller brådskande angelägenhet, som ej tål uppskov, kunna utfärda lag att gälla provisoriskt, intill dess nästa riksdag sammanträtt och fattat beslut i ärendet.»

Tilläventyrs föranleda dessa formuleringar även en eller annan jämkning i andra lagrum.

Stockholm den 21 februari 1920.

Carl Lindhagen.

